

Софиянци обсъждат въвеждане на граждански бюджет

Резултати от едномесечната онлайн
дискусия за граждански бюджет
отворена за всички граждани

Февруари 2021

СЪДЪРЖАНИЕ

СЪДЪРЖАНИЕ	2
УВОД	3
МЕТОДОЛОГИЯ	3
РЕЗУЛТАТИ	4
Демография и принос	4
Анкета за гражданския бюджет	5
Резултати от отворената дискусия	7
ПРЕПОРЪКИ	14
АНЕКС I:	15
ДЕМОГРАФСКИ ДАННИ ОТ АНКЕТАТА	15
АНЕКС II:	17
ДАННИ ОТ АНКЕТАТА ЗА ГРАЖДАНСКИ БЮДЖЕТ	17
АНЕКС III:	20
СПИСЪК НА ПРЕДЛОЖЕНИТЕ ИДЕИ ЗА ПРОЕКТИ	20

УВОД

Този доклад представя резултатите от едномесечната онлайн дискусия за граждански бюджет, която бе отворена за всички граждани и проведена от 5-ти до 31-ви октомври 2020 година.

Проучването бе част от проекта *Граждански бюджет за София*, финансиран от Фонд Активни граждани България по ФМ на ЕИП 2014 – 2021 и реализиран от Фондация Спаси България. Кампанията *Граждански бюджет за София* целеше въвеждането на граждански бюджет в столицата.

“Граждански бюджет” или “бюджет с участието на гражданите” е демократичен механизъм, чрез който част от бюджета на града се изразходва изцяло по решение на гражданите. Те предлагат и гласуват за идеи и проекти, а общината ги реализира. Гражданските бюджети по света имат 30-годишна история и се прилагат в над 6000 града и множество по-малки общини. Европейски столици като Прага, Париж, Варшава и Мадрид имат граждански бюджети.

МЕТОДОЛОГИЯ

Онлайн дискусията се състоя между 5-ти и 31-ви октомври 2020. Целите ѝ бяха, от една страна, да се експериментира с нов начин за участие на гражданите в обсъждането на нови политики и, от друга, да се проучат предпочитанията им относно това как да се реализира гражданският бюджет в София, както и какви идеи за проекти биха предложили гражданите.

За целите на дискусията бе използвана специализираната платформа за онлайн обсъждания на британската компания *Clever Together*, която бе предоставена безвъзмездно за нуждите на кампанията. В платформата се регистрираха близо 900 граждани и повече от половината от тях участваха в онлайн обсъждането. Участието бе анонимно.

Участието в платформата бе структурирано по следния начин - първо, регистриралите се попълват демографска анкета; след това, анкета по темата за гражданския бюджет; след това, влизат във форумната част на платформата, където могат да публикуват свои идеи, да коментират идеите на своите съграждани и да гласуват за тях. Дискусията в платформата бе разделена на пет основни „стаи“ за обсъждане, по следните теми и с насочващи въпроси към всяка от тях:

1. Какво мислите за идеята за въвеждане на граждански бюджет?
2. Какво бихте искали да постигне гражданския бюджет в първото си издание?

3. Ако догодина стартира граждански бюджет, каква идея за проект бихте предложили?
4. Какви конкретни идеи имате за правилата за провеждане на гражданския бюджет?
5. Какви трудности виждате свързани с въвеждане на граждански бюджет и как предлагате да бъдат преодоленени?

За да валидират анкетите и структурата на онлайн дискусиата, бяха консултирани няколко международни експерта по граждански бюджети, а именно - Ив Кабан (Yves Cabannes), академик и международен експерт по темата; Динора Канту Педраса (Dinorah Cantú Pedraza), работила по Нюйоркския граждански бюджет и в момента оглавяваща отдел Иновации в мексиканския град Сан Педро Гарса Гарсия; Хосе Мануел Балсас (Jose Manuel Mayor Balsas), работещ по имплементацията на граждански бюджети в няколко общини в Испания.

РЕЗУЛТАТИ

ДЕМОГРАФИЯ И ПРИНОС

898 души се регистрираха в платформата. От тях, 495 души попълниха анкетите в платформата, като 435 от тях дадоха съгласие отговорите им да бъдат използвани в обобщен вид. В самата дискусия с идеи, коментари и гласуване участваха 241 души, а други 254 бяха в ролята на зрители. По всички заложили теми, получихме общо 122 идеи, 178 коментара и 2243 гласа.

Демографските данни показват, че участниците са в активна възраст (90% са на възраст между 18-55 години), високо образовани (83% са с висше, 15% - със средно образование), и живеят в София (96%). От една страна, този профил предполага ангажираност на участвалите граждани с темите, свързани с гражданския бюджет и развитието на София. От друга страна, профилът показва, че в разговора не са участвали значителни социални групи като по-възрастните хора (едва 8% от участниците са на възраст над 56 години) и по-ниско образованите. Разпределението по пол показва лек превес на мъжете (56%) спрямо 43% жени.

Основна характеристика на дискусиата бе, че тя се случи по много позитивен и конструктивен начин, което бе видно през общия брой положителни (харесвания) и отрицателни (не-харесвания) гласа. Общо в петте теми за дискутиране, идеите и коментарите събраха 2025 харесвания срещу 218 не-харесвания. Гражданите подкрепяха идеите си с аргументи и даваха конструктивна критика на идеите, които не харесват.

АНКЕТА ЗА ГРАЖДАНСКИЯ БЮДЖЕТ

Според предпочитанията изразени от гражданите в анкетата относно това как да бъде провеждан гражданският бюджет, процесът следва да спазва долните принципи:

1) средствата да се разпределят на база идентифицирани нужди на квартала/района/града.

Идентифицираните нужди се определят като категорично приоритетни от гражданите (36%), пред признаци като брой жители в квартала/района (13%) и размер на квартала/района (3%). Този принцип предполага ангажиране на гражданите на даден район или квартал в процес на определяне на приоритетите на района/квартала¹, въз основа на които да се предлагат съответните проекти. Това би било немалък ангажимент за институциите или други актьори (напр. НПО), които биха се заели с тази дейност.

Интересно е и предложението на някои от гражданите финансирането да се разпределя въз основа на генерирани местни данъци и такси от съответния квартал. Като се има предвид, обаче, че местните данъци и такси варират, използването на подобен принцип ще привилегирова дадени квартали, където се плащат по-високи данъци.

2) комбинация от териториално и тематично разпределяне

Подкрепата за това дали бюджетът да се разпределя на териториален принцип или според различни теми е приблизително сходна, с малък превес за териториалния принцип (58% срещу 51% за тематичния). Това показва, че е препоръчително да има комбиниране на двата принципа, като водещо би следвало да бъдат идентифицирани, най-належащи нужди.

Териториалното разпределение на средствата би следвало да бъде на различни (по възможност всички) равнища - град, район, квартал², показват отговорите на гражданите. Практически една и съща е подкрепата за това да има средства за проекти на ниво целия град и на ниво район (23%); и да има средства за проекти на всички равнища (20%). Много по-слабо подкрепени са предложенията да има средства само на ниво квартал (10%) или само на ниво район (4%).

3) най-важни теми за гражданите - мобилност и трафик, по-чиста околна среда, зелени площи, площадки, пешеходни зони

¹ Гражданите имат предложения равнището да бъде свалено дори на равнище улица. Това обаче предполага много голям ангажимент за водене на дискусии - дали от страна на местни институции или НПО - и изглежда трудно постижимо.

² Дебатът дали да се слезе на още по-ниско равнище може да остане отворен.

Най-важните теми, за които според гражданите трябва да се разпределят средства, са свързани с подобряване на градската среда - мобилност и трафик (25%), мерки за почиста околна среда (24%), зелени площи и площадки (23%), пешеходни зони (18%). Пониска подкрепа събират проекти, насочени към образование и електронни услуги (по 13%), внедряване на нови технологии и конкретни елементи на градската среда (пейки, лампи и др.) - по 9%.

4) по-скоро да не се заделят средства за определени социални групи

Много малко от участвалите изобщо са отговорили на въпроса свързан със заделяне на средства за определени социални групи, което показва ниския интерес към подобен подход. Все пак, от отговорилите, мнозинството приоритизират хората с увреждания, пенсионерите и младежите.

5) да се допуснат младежи под 18-годишна възраст за участие в гражданския бюджет

Респондентите са разделени почти по равно по отношение на това дали да се допусне участие в процеса на младежи под 18-годишна възраст (49%) или не (48%). Като се вземат предвид световните практики, обаче, препоръчваме да се експериментира с участие на младежи над 16-годишна възраст, тъй като това има благоприятен ефект върху развитието на гражданско съзнание и е добър пример за гражданско участие.

6) гласуването да е отворено за всички живеещи в София

Гласуването следва да е отворено широко към всички, които могат да имат отношение към развитието на своя квартал - най-вече живеещите постоянно в София (с постоянен адрес - 70%, постоянно живеещи - 70%), но също така и за учащите и работещите в града (по 36%), както и тези, които прекарват повече от половината година в София (34%). Отделно гласуването да е отворено и за граждански организации събира подкрепа от 42%.

7) гражданите искат да участват най-вече с гласуване и обсъждане на проекти

Желанието за участие на гражданите спада с увеличаването на техния ангажимент към процеса. Най-много подкрепа събира разглеждането и гласуването за проекти, предложени от съграждани (88%), следвано от обсъждането на проектите (66%). С пониска подкрепа са възможностите да се помогне на някой да разработи проект (46%), и следенето на процеса с цел уведомяване на съгражданите (42%). Възможността гражданите да станат доброволци и да подкрепят общината в организиране на процеса събира подкрепа от 35%, а готови да разработят проект са 34%. Може да се предполага, че в реалния процес ще има сравнително малко активни граждани от гледна точка на разработване на проекти, и че ще трябва да се полагат регулярни усилия останалите заинтересовани граждани да омават въввлечени.

8) да се гласува директно с участието на всички заинтересовани граждани

Да се гласува директно с участието на всички заинтересовани граждани е безапелационно най-подкрепеният вариант за избиране на проектите (88%). Това показва, че е препоръчително гласуването да бъде максимално отворено, с широк достъп до граждани от различни демографски групи. Много по-малка подкрепа събират възможностите проектите да се избират от експертни работни групи, чрез граждански представители или представители на граждански организации (между 25% и 20% без статистически значима разлика). Евентуално може да се мисли за експерти, които имат консултативна функция и подпомагат гражданите в това проектите да бъдат реалистични и допустими.

Всички данни от анкетата за гражданския бюджет могат да бъде намерени в Анекс 2.

РЕЗУЛТАТИ ОТ ОТВОРЕНАТА ДИСКУСИЯ

По-нататък анализът се фокусира върху идеите и коментарите на хората, които участваха в същинското онлайн обсъждане - "големият разговор"³. Участниците бяха поканени да дават своите идеи и коментари по пет основни теми.

Основна характеристика на дискусиата е, че тя бе позитивна и конструктивна, което е видно през общия брой харесвания (положителен вот) и не-харесвания (отрицателен вот). Общо в петте теми идеите и коментарите са събрали 2025 харесвания срещу 218 не-харесвания, т.е. съотношението е 90% към 10% в полза на харесванията.

1. Какво мислите за идеята за въвеждане на граждански бюджет?

Този раздел съдържа 15 идеи, предложени от 13 различни автора. Останалите участници са давали коментари и са гласували.

През публикуваните идеи се очертават очакванията на гражданите спрямо процеса на гражданския бюджет, като добрата новина е, че повечето от тях са позитивни.

За ключови предимства се считат:

- гражданският бюджет може да допринесе за **подобряването на комуникацията и доверието между гражданите и общината**
- може да бъде демократична и открита платформа, която да даде на гражданите възможност **да приоритизират нуждите си и да дадат гласност на нерешени проблеми,**
- **гражданите може да станат по-съпричастни към средата,** в която живеят

³ Разговорът е достъпен тук: <https://grazhdanskibudget.bg/bg/challenges/> след регистрация.

Изразени са и два основни риска:

- администрацията може да ползва гражданския бюджет за **"замазване на очите"** на гражданите⁴
- **корупция** - процесът да се ползва за усвояване на пари от близки до общината актьори и НПО.

„До момента не съществува механизъм, който да позволява на живущите в един квартал сами да посочат и отстояват нуждите си. Не съществува и механизъм, с помощта който гражданите сами да приоритизират проблемите по местоживеене или пък такъв, който да насочва пропорционално (честно) средства към конкретен район/квартал на база жители и платени данъци (последното дори е класифицирана информация). Районната и общинската администрации действат все едно се телепортират от точка до точка, като така проблемите и нуждите на конкретни квартали остават незабелязани с десетилетия. При сегашното разпределяне на бюджети липсва прозрачност, липсва обяснение защо конкретни райони/квартали се приоритизират пред други, липсват и положителни резултати право пропорционално на отдалечеността на кварталите от Центъра.“

Най подкрепяната идея (49 харесвания) е, че гражданският бюджет може да предостави възможност **да се решат някои от проблемите на квартала, за които районните кметове нямат достатъчно бюджет.**

Следващата най-подкрепена идея (43 харесвания) е, че гражданският бюджет е положителна и необходима практика, която може **да насърчи общината да покаже доверие в гражданите и да насочи гражданската енергия в позитивна посока, която допринася за подобряването на града.**

Третата най-популярна идея (38 харесвания) е, че гражданският бюджет може да допринесе за подобряване на комуникацията на гражданите с институциите и **да повиши доверието на гражданите в процеса на разпределяне на общите пари.** Друга подобна идея - изразяване на надежда, че и институциите ще се включат активно, се подкрепя с 18 харесвания.

Иновативността на гражданския бюджет събира подкрепа от 25 вота - за това, че дава възможност на гражданите сами да определят и приоритизират нуждите си. Посочен е и риск обаче този механизъм да остане формален, както и други вече налични.

⁴ Посочено и като най-голям риск от 57% от гражданите, участвали в количественото проучване по проекта.

Идеята, че гражданският бюджет дава възможност за **преодоляване на корупционните практики** се подкрепя с 21 вота.

„Колкото по - скоро дадем началото на изграждане на модела на граждански бюджет, толкова по - добре. Гражданите на София са грамотни и разумни и съм сигурен, че ще бъдат предложени и обсъдени интересни идеи. За мен гражданския бюджет е възможност за поэтапно преодоляване на корупционните практики.“

Важно е да се отбележи, че подкрепата с гласуване на изброените идеи е категорична, т.е. на практика няма не-харесвания.

Единствената противоречива идея (19 харесвания срещу 14 не-харесвания) е част от бюджета да се отделя за ромите. Тази идея е и най-коментирана, като участниците се обединяват около тезата, че **гражданският бюджет не бива да се разпределя на етнически принцип**, а трябва от проектите да се ползват всички граждани.

2. Какво бихте искали да постигне гражданският бюджет в първото си издание?

В този раздел са публикувани 18 идеи, предложени от 13 различни автора, и 22 коментара. Трябва да отбележим, че няма противоречиви идеи.

Гражданите генерират най-разнообразни и пъстри очаквания, но има основна теза, около която очакванията се обединяват:

- в първото си издание гражданският бюджет трябва да създаде **добри примери за малки проекти, реализирани съвместно от общинска власт и граждани**
- общината следва да докаже, че е **готова да включва гражданите и да ги овласти**

Най-подкрепяната идея, с 37 вота, е да има малки проекти, но в много квартали, които да покажат добрия пример за случване на проекти през гражданския бюджет и да се подкрепят консенсусно от гражданите, дори с цената на това да не са най-важните. Предлага се малките проекти да са такива, че да е възможно лесно да се мултиплицират и в други квартали (напр. облагородяване на междублоково пространство).

Изказано е и предупреждение - че не бива общината да си "измива ръцете" с малките проекти на гражданите, и да не върши това, което следва бездруго да прави като грижа за кварталите. Подобна идея - за малки, но смислени проекти събира 21 вота. Коментарите към тази идея предупреждават, че с малки проекти не може да се повлияе на големи (общински) проблеми като например качеството на въздуха.

Втората най-подкрепяна идея - с 37 гласа - е очакването **общината да предложи професионализъм, капацитет и прозрачност, а гражданите - ангажираност** към средата, в която живеят.

33 харесвания събира идеята, че гражданският бюджет би бил успешен в първото си издание, ако **се включат достатъчно голям брой граждани**, по възможност представителна извадка от равнището, на което са проектите (квартал, район).

Идеята постижението на гражданския бюджет да бъде **повече хора да осъзнаят, че могат да повлияят положително на града си** (по-чисто, по-подредено, по-уютно), е подкрепена от 21 души.

От 21 души е подкрепена и идеята за това как да е структуриран процеса - с **идентифициране и приоритизиране на нуждите на даден квартал с участието на администрацията и на гражданите; да се изготвят проекти, за чия реализация да следят и гражданите, и експерти от общината.**

Една от споделените идеи, кръстена "Конструктивен диалог между община и граждани" описва в детайл как може да бъде структуриран един успешен процес на граждански бюджет:

"Като успех на първото издание на този проект мисля, че може да се счита постигането на диалог и активно сътрудничество между администрацията и гражданите, основани на желание и от двете страни за постигане на конкретни резултати от полза за обществото. Като основни критерии за успешен диалог могат да бъдат поставени:

- 1. ангажираност на гражданите в процеса*
- 2. активно съдействие, достъпност и адекватна комуникация от страна на общината*

Смятам, че е удачно този формат да стартира с проекти на микрониво - район, свързани с теми, които са извън центъра на общественото внимание в момента. Това е отлична възможност гражданите да видят наживо служителите от местната районна администрация и да се запознаят с дейността им. Усещането за достъпност, прозрачност и отчетност, повишаването на информираността на гражданите за това какво и как (ще)се случва в техния район, както и презентирането по достъпен начин на структурата и механизма на работа на общината, ще подобри доверието на живущите в институцията и съответно желанието им за участие. Възможно е дори да помогне в борбата с подвеждащите и спекулативни източници на информация. Би могло да се организират събирания и обсъждания онлайн и наживо, като по този начин смятам, че ще се създаде и усещане за общност между обитателите на районите. Към момента един от основните проблеми на подобни мероприятия е, че се провеждат в работни дни и са доста сурови и сухи като организация; ако се оформят като събития през уикенда ще е по-лесно да ги посетят повече и по-разнообразни хора, освен това биха могли

да се съчетаят с културна проява или тържество, така че родителите да могат да доведат и децата си. Основна цел на такива срещи и събирания би могла да бъде наистина идентифицирането на нужди и проблеми, валидни за конкретната общност - било чрез диалог, било чрез попълване на анкетни карти, игри, въпросници, възможности за свободна изява и т.н. Разбира се, много мотивиращо ще е да има и реален резултат от дейността на пилотното издание като това може да бъде реализирането на малък проект с неголям бюджет, но с голямо значение за общността.

В крайна сметка, ако хората усетят, че тази програма работи и не е просто поредния повод за правене на PR кампании на общинарите или схема за източване на финанси с неясен резултат те ще искат да има и следващи издания."

3. Ако догодина стартира граждански бюджет, каква идея за проект бихте предложили?

В този раздел дискусията е най-богата и раздвижена. Публикувани са 78 идеи, придружени от 121 коментара, с участието на 72 различни автора.

Подадените идеи още на този етап показват ключова ситуация, пред която ще бъде изправен процеса на граждански бюджет - **да се отсеят предложения, които са насочени към теми, които бездруго са част от задълженията на общината от такива, които са автентични предложения на гражданите.** Възможно решение може да бъде създаването на експертен съвет от представители на община, НПО и гражданите, които да подпомагат с тази пресявка и да не допускат общината да си "измие ръцете" (както казват гражданите), като финансира със средства от гражданския бюджет инициативи, за които има отделен бюджет.

Прави впечатление, че предложените идеи се разпределят сходно на категориите в първоначалната анкета за гражданския бюджет - най-вече в **мобилност и трафик, зелени площи и площадки, мерки за по-чиста околна среда и пешеходни зони.**

Най-голям брой идеи и коментари - 80, или 40% от всички публикувани, събрали 37% от всички положителни вотове - се съсредоточават около идеи за проекти в категорията "Мобилност и трафик". Няколко са най-подкрепените посоки, в които се предлагат проекти - **проблемите с паркирането (142 харесвания), подобряването на градския транспорт (82 харесвания) и подобряване на вело-мрежата и средата за колоездене (71 харесвания).**

16% от публикуваните идеи и коментари попадат в категория "Зелени площи и площадки", като най-голяма подкрепа (122 харесвания) събират проекти, насочени към **създаване на паркове**, както и два конкретни проекта с по 38 харесвания - типичен проект за **облагородяване на междублоковите пространства**, и проект за **озеленяване на покриви.**

Следващата най-подкрепена категория проекти е в посока мерки за по-чиста околна среда, с проекти за **справяне с отпадъците (разделно събиране, рециклиране); следвани от елементи на градската среда, които да се почистят и облагородят (драсканици, тела на климатици, осветление).**

Следват пешеходните зони, като най-голяма подкрепа събира проект за **спиране на движението по жълтите павета.**

„Особено в началото на инициативата за граждански бюджет най-добре би било да се подкрепят проекти с ниска финансова стойност, но висок принос към градската среда и живота на гражданите, като например проект за облагородяване на междублокови пространства. Чудесен вариант за допълнителна стойност на такъв проект би бил той да бъде типов, така че лесно и бързо да може да се приложи и на други места в града - това ще донесе само позитиви за нуждата и смисъла на инициативата.“

Пълен списък с предложените идеи може да бъде намерен в Анекс 3.

4. Какви конкретни идеи имате за правилата на провеждане на граждански бюджет?

В този раздел има публикувани 5 идеи и 4 коментара от 8 различни автора. Ниският принос показва, че е трудно да се изисква от гражданите, в такъв формат, да дават идеи свързани с толкова технически детайли по процеса. Желателно е гражданите да се допитват в контекста на формални срещи, на които присъстват експерти, които биха могли да отговорят на възникнали въпроси, както и да се предоставят предварително подготвени информационни материали на участниците в дискусиата.

Най-голяма подкрепа (14 харесвания) събира идеята гражданите да участват директно, по следната схема:

- допитване за определяне на приоритети,
- да може всеки гражданин да предлага идея по образец,
- да има възможност за обсъждане на проектите преди гласуването
- директно гласуване онлайн за проектите (евентуално на няколко кръга)

Идеята за лотариен избор на представители на гражданите се приема с "по-скоро не", макар и на микроравнище, като събира 1 положителен вот и 5 отрицателни.

Изказано е и важно предупреждение, споменато и по-горе, което със сигурност трябва да бъде взето предвид при структурирането на гражданския бюджет, предлагането и одобряването на проектите:

- **чрез гражданският бюджет НЕ БИВА да се реализират проекти, дейностите по които бездруго са задължение на общината.**

"Това, което инициативата не бива да допуска, са чрез ограничения граждански бюджет да се финансират дейности, които са пряко свързани с законови задължения [на общината], не защото те са по-маловажни, а защото те са ЗАДЪЛЖЕНИЕ на общината, тоест те следва да бъдат извършени с останалата част от бюджета на града, независимо от това дали гражданите активно настояват за тях или не.... Ако в гражданския бюджет бъдат включени проекти, които съставляват задължение на общината, рискуваме тази инициатива да изиграе ролята на своеобразна индулгенция за бездействието на общината"

5. Какви трудности виждате, свързани с въвеждане на граждански бюджет и как предлагате да бъдат преодолените?

В раздела са предложени 11 идеи с 9 коментара към тях, с участието на 14 различни автора.

Основните идентифицирани възможни пречки са, както следва:

- **трудността гражданите да бъдат активирани и ангажирани** (общо 37 харесвания). Предлагат се решения в различни посоки: за гражданите, които нямат практика да участват онлайн (възрастни хора, живущи в гетата) могат да се направят дискусии на живо; за кампанията да се ползват пощата, печатните медии, градския транспорт. Въпрос пред кампанията е как може да привлече хора, които имат мнение по въпросите за града, района и своя квартал, но нямат практика да участват в инициативи.
- **съпротива от страна на общината да участва или отпускане на много малък бюджет** (17 харесвания). Възможно решение - да се предложи портфолио от проекти, зад които стоят много хора, вкл. ако е нужно и чрез подписки, за да е принудена общината да реагира.
- **непрозрачно избиране на изпълнител, материали, цени.** Възможно решение - да има гражданска група, която да отговаря за избора.
- **общината да използва проектите за покриване на свои задължения**
- **трудност при изработването на проекта** - хората с идеята да не могат да я разработят, нужна е експертна подкрепа
- **липса на желание и капацитет от страна на общината** да се включва в проекта (твърде вероятно, като се има предвид, че и администрацията смята, че няма капацитет⁵)
- **непрозрачен подбор на проекти**
- кой ще осъществява **контрола над изпълнението** (резултати, разходи, срокове)

⁵ Из фокус-група с представители на администрацията. Докладът с резултатите от фокус групите е достъпен на сайта на кампанията в секция Ресурси: <https://grazhdanskibudget.bg/resursi>

„Добре е да се помисли за покриване на всички канали, по които информацията за граждански бюджет да достигне до хората - не само интернет. Могат да се разпространят листовки по пощенските кутии, да се контактува с представители на Етажните собственоности, да се покриват и печатните медии.“

На участници е направила впечатление инициативата на общината *София избира*, като оценките, които получава са *"опит да се отбие номера и да се опорочи идеята с някакъв неработещ неин вариант"; "зле измислен конкурс"; "типично за управлението на Фандъкова идеята се реализира като тяхна и то опорочена брутално"*.

ПРЕПОРЪКИ

На база споделените резултати, може да отправим следните препоръки към общината:

1. Да се заделят адекватни средства за гражданския бюджет, които да позволяват финансирането на проекти на териториален и тематичен принцип.
2. Да се създадат тематични категории спрямо нуждите на квартала/района/града.
3. Да се осигури административен капацитет за реализация на програмата.
4. Да се гарантира прозрачен процес с максимална възможност за гражданско участие, включително обсъждане на проектите и директно гласуване с привличане на максимален брой граждани посредством мащабна комуникационна кампания.
5. Да се селектират проекти за изпълнение, които не са част от задълженията на общината по други бюджетни пера.
6. Да се допусне участие на граждани над 16-годишна възраст, както и на постоянно и временно-живеещи в София, дори без постоянен адрес.
7. Да се имплементира механизъм за контрол на изпълнението на проектите с включено гражданско участие.
8. Да се осигурят адекватни канали за комуникация между гражданите и общината във връзка с проекта.

АНЕКС I:

ДЕМОГРАФСКИ ДАННИ ОТ АНКЕТАТА

Обобщени отговори на 435 участника.

На колко години сте?		
Категории	Брой отговори	%
12-18	5	1,1%
18-25	53	12,2%
26-35	169	38,9%
36-45	120	27,6%
46-55	50	11,5%
56-65	21	4,8%
66-75	14	3,2%
Предпочитам да не отговоря	3	0,7%

Какъв е Вашият пол?		
Категории	Брой отговори	%
Жена	189	43,4%
Мъж	244	56,1%
Предпочитам да не отговоря	2	0,5%

Какво е Вашето образование?		
Категории	Брой отговори	%
Висше	363	83,4%
Предпочитам да не отговоря	6	1,4%
Прогимназиално	3	0,7%
Средно	63	14,5%

В кой район на София живеете?		
Категории	Брой отговори	%
Банкя	5	1,1%
Витоша	35	8,0%
Връбница	5	1,1%
Възраждане	19	4,4%
Изгрев	7	1,6%
Илинден	9	2,1%
Искър	9	2,1%
Красна поляна	6	1,4%
Красно село	26	6,0%
Лозенец	29	6,7%
Люлин	15	3,4%
Младост	38	8,7%
Надежда	6	1,4%
Нови Искър	4	0,9%
Оборище	27	6,2%
Овча купел	18	4,1%
Панчарево	16	3,7%
Подуяне	16	3,7%
Предпочитам да не отговоря / Не е приложимо	22	5,1%
Сердика	21	4,8%
Слатина	20	4,6%
Средец	21	4,8%
Студентски град	21	4,8%
Триадица	40	9,2%

Живеете ли в София?		
Категории	Брой отговори	%
Имам постоянен адрес в София и живея тук	369	84,8%
Не живея в София, но темата ми е интересна	7	1,6%
Постоянният ми адрес не е в София, но живея тук	43	9,9%
Предпочитам да не отговоря	5	1,1%
През по-голямата част от годината живея в София	7	1,6%
Работя в София, но не живея тук	1	0,2%
Уча в София	3	0,7%

Принадлежите ли към някоя от тези професионални групи?		
Категории	Брой отговори	%
Държавна администрация	6	1,4%
Не принадлежа към горните	419	96,3%
Предпочитам да не отговоря	8	1,8%
Районна администрация	1	0,2%
Централна администрация на Столична община	1	0,2%

АНЕКС II:

ДАНИ ОТ АНКЕТАТА ЗА ГРАЖДАНСКИ БЮДЖЕТ

Участниците имаха възможност да пропуснат някои от въпросите, както и да дадат повече от един отговор на други. N=435.

1. На какъв принцип предпочитате да бъдат разпределени средствата от гражданския бюджет? (изберете всичко, с което сте съгласни)	
Категория	Брой отговори
Териториално (на база район/квартал)	252
Тематично (на база тематични области като Култура, Градска среда и т.н.)	223
За определени социални групи (на база нуждите на различни социални групи, като младежи, пенсионери и т.н.)	55
Друго	20
Не мога да преценя	9

2. Ако средствата са разпределени териториално, предпочитате...	
Категория	Брой отговори
Да има средства за проекти на ниво целия град и проекти на ниво район	102
Да има средства за проекти на всички равнища	87
Да има средства за проекти само на ниво квартал	42
Да има средства за проекти само на ниво район	19
Не мога да преценя	1
Друго	1

3. На каква база бихте искали да се разпределят средствата?

Категория	Брой отговори
Идентифицирани нужди	159
Брой жители в квартала/района	58
Размер на квартала/района	16
Друго	13
Не мога да преценя	5

4. Ако средствата са разпределени тематично, кои теми намирате за най-важни? (изберете до три)

Категория	Брой отговори
Мобилност и трафик	107
Мерки за по-чиста околна среда (въздух, вода, площи)	105
Зелени площи и площадки	98
Пешеходни зони	80
Образование	60
Електронни услуги	59
Внедряване на нови технологии	42
Елементи на градската среда (пейки, лампи, т.н.)	40
Култура	40
Друго	16
Мерки свързани с климатичните промени	9

5. Ако са заделени средства специално за нуждите на определени социални групи, кои бихте приоритизирали? (изберете до три)

Категория	Брой отговори
Хора с увреждания	39
Пенсионери	34
Младежи	29
Социално слаби	21
Самотни родители	16
Хора от малцинствени групи	7
Друго	2
Не мога да преценя	1

6. Хора на каква възраст бихте искали да могат да предлагат проекти и да гласуват?	
Категория	Брой отговори
Над 18	208
Над 16	132
Над 12	42
Над 14	38
Не мога да преценя	15

7. Бихте предпочели гласуването и предлагането на проекти да е отворено за... (изберете всички, с които сте съгласни)	
Категория	Брой отговори
Хора с постоянен адрес в София	335
Хора, живеещи постоянно в София	305
Граждански организации	186
Хора, учещи в София	157
Хора, работещи в София	155
Хора, които прекарват повече от половината година в София	152
Друго	19
Не мога да преценя	6

8. Колко време и усилие бихте отделили за участие в гражданския бюджет? (изберете всички, с които сте съгласни)	
Категория	Брой отговори
Бих разгледал и гласувал за проектите предложени от моите съграждани	384
Бих обсъждал проектите предложени от моите съграждани	289
Бих помогнал на някой да разработи проект	201
Бих следял процеса на осъществяване на проектите и уведомявал съгражданите си	184
Бих станал доброволец, за да помогна на общината да организира процеса (като технически оценител, организатор на гласуване на местно ниво и т.н.)	153
Бих разработил и предложил проект	150
Не мога да преценя	9
Друго	3

9. Как бихте предпочели да се избират печелившите проекти и да се взимат решения свързани с гражданските бюджети? (изберете всички, с които сте съгласни)	
Категория	Брой отговори
С директно гласуване и участие от всички заинтересовани граждани	359
Чрез работни групи, чиито членове са експерти, представители на граждански организации, граждани и т.н. и са подбрани от администрацията	112
Чрез Граждански представители, които се избират от гражданите (избори за Граждански представители)	110
Чрез представители от граждански организации действащи в този район/в града	88
Чрез случайно-избрани граждани, които формират представителна група (чрез лотария в стил избора на съдебни заседатели в САЩ)	37
Друго	17
Не мога да преценя	7

АНЕКС III:

СПИСЪК НА ПРЕДЛОЖЕНИТЕ ИДЕИ ЗА ПРОЕКТИ

Идея	Положителен	Отрицателен
	ВОТ	ВОТ
Ремонт на тротоари <i>„...Тротоарите често са тесни, защото частично са покрити с паркоместа, а в комбинация с изпочупената настилка придвижването се усложнява още повече. Достъпът за колички е затруднен заради височината, а в дъждовни дни ситуацията се влошава. Един проект за постепенна подмяна на настилката би подобрил образа на града, качеството на живот и достъпа до услугите, които мястото предлага“</i>	42	1
Велосипеден ринг в София и удобни изходи от столицата <i>„Проучване и проектиране на велоалея, която да свързва големите паркове в София с непрекъсваем велоринг... Велорингът трябва да осигурява непрекъснато свързване на тези паркове, като да дава възможност при постоянна скорост и без слизане от колелото да се измине разстояние от 20+ километра и свързаност на най-големите софийски квартали.“</i>	40	3
Типов проект за облагородяване на междублокови пространства. <i>„...- озеленяване и алеи за разходки и почивка - детски площадки и зони спорт - зони за домашни любимци - паркинг за живущите и организация на движението в цялата зона “</i>	38	0
Зелени, обитаеми покриви <i>„...“</i>	38	6

<p>Осигуряване на безопасен достъп до покривите - в много кооперации това не е възможно или се минава през съмнителни тавански помещения или стълби</p> <p>Обезопасяване на покривите - изграждане на предпазни съоразения</p> <p>Озеленяване - с подходяща растителност</p> <p>Осигуряване на други елементи като настилки, пейки, осветление и т.н.“</p>		
<p>Регулиране на паркирането по кварталите, чрез изграждане на паркинги с няколко нива</p> <p>„...Ако се използват съществуващи към момента квартални паркинги и се доизградят с едно подземно ниво и едно или две монтажни, те ще събират 4 пъти повече автомобили на единица площ...“</p>	36	2
<p>Чиста София</p> <p>„- Насърчаване/ образование на обществото към философията нулев отпадък и последствията от нея върху околната среда</p> <p>- Замяна на сегашната такса смет с такса за количеството отпадък, който изхвърляме и който отива до сметищата (pay as you throw)</p> <p>- Подобряване на съоръженията за рециклиране на отпадъци (вкл. индустриалния компостер на Хан Богров)</p> <p>- Увеличаване броя на контейнерите за рециклиране</p> <p>...“</p>	35	0
<p>"Дигитализиран" градски транспорт</p> <p>„...Да се разработи софтуер, който да позволява на гражданите да:</p> <p>Закупуват билет онлайн</p> <p>Закупуват/зареждат/удължават/променят карта за градски транспорт онлайн</p> <p>Използват един и същ билет за всички видове транспорт</p> <p>Да бъдат таксувани по-малко ако пътуват извън пикови часове</p> <p>....“</p>	31	0
<p>Използване на училищните игрища за спорт в извънучебно време</p> <p>„...Малка част от бюджета може да се използва за ремонт и подобряване на условията в дворовете на училищата, които се съгласят да отворят врати през уикендите, ваканциите и в светлата част на деня, когато не се използват от учениците....“</p>	29	1
<p>Спиране на автомобилния трафик по жълтите павета и пл. Александър Невски</p> <p>„...Трябва да бъде затворен за движение (или поне премахнат паркингът там) пл. Александър Невски) и да се оформи една голяма пешеходна зона в същинския център на София...“</p>	28	3
<p>Без драсканици из целия град</p> <p>„...Идеята е да има нарочен бюджет, с които не само да се почистят старите, но и своевременно да се отстраняват новопоявилите се драсканици....“</p>	27	3
<p>Детски парк "Старата чешма", с. Лозен, район Панчарево</p>	26	0

<p>„...да се изготви проект за вертикална планировка озеленяване, дървета и храсти, оформяне на цветни алеи около паметника на загиналите лозенски герои в Балканската и Първата световна война....“</p>		
<p>Изграждане на паркинг сгради на нива „...Да се направи цялостна оценка на картата на София и където има все още такива места, да се предложат целево за такъв тип строителство. Същото се отнася и за кварталите....“</p>	26	1
<p>"Детски площадки" за деца над 12 години „...Общината да почне да заделя терени и пари за площадки за деца в юношеска възраст. Това могат да бъдат и части от училищните дворове, ако те остават достъпни извън учебно време. Предлагам да се помисли къде в кварталите могат да се изградят места за скейтболдове, колела, ролери, тенис маси и т.н....“</p>	24	0
<p>Свързване на Западен парк с околните квартали „...да се направят няколко адекватни пешеходни/велосипедни връзки към парка от кварталите Люлин, Западен парк, Илинден и Гевгелийски....“</p>	23	0
<p>Крайречен парк „Превръщане на коритата на р. Владайска и р. Перловска в красиви места за отдих и разходки по подобие на такива места в много европейски градове...“</p>	22	5
<p>Графиците на наземния транспорт да бъдат съобразени с излизащите пътници от метрото „...Много лесно може да се изчисли след колко време да спира първият вид/номер транспорт след пристигането на метровлакът - засича се за колко време с нормално ходене един човек излиза от среден вагон и стига до спирката, след това наземният транспорт може да дойде след една, две, три, четири минути през една, две, три минути...“</p>	21	0
<p>Такса за продажба на пластмасови бутилки и автомати за изкупуването им „...Тази такса след това може да бъде върната, когато бутилката/кенчето бъдат депозирани обратно в машина за автоматичното им изкупуване....“</p>	21	0
<p>Съхраняване на архитектурното наследство на Стара София. „...Павираните улици и старите къщи да се обявят за културно наследство, да се отдели бюджет за реновирането им. Автомобилният трафик и паркирането да се ограничат само за живущи и дори да се обособят изцяло пешеходни улици....“</p>	20	0
<p>Ремонт и облагородяване на градинката "Славейковите дъбове" в кв. Лозенец „...Има нужда да се изгради осветление, да се почиства регулярно, детските съоръжения и настилка да бъдат ремонтирани или изцяло подменени, тъй като са пред разпад и представляват опасност за децата, да се ремонтира и пусне отново в експлоатация чешмичката. В градинката има и сцена за събития,</p>	20	0

която също е в много лошо състояние и се е превърнала в обежище на плъхове....“		
Облагородяване на изоставени общински терени „...вместо да се подаряват за жълти стотинки на предварително нагласени "търгове", да се превърнат в: - зелени площи с площадки за игра както и застриит фитнес - допълнителни паркоместа за живущите (за кварталите със синя/зелена зона, ще се заплащат, а за кварталите без, ще бъдат безплатни) - други идеи, които гражданите на съответния квартал да съгласуват....“	18	1
Вътрешен ринг за бърз градски транспорт „...Създаване на кръгов/кръгови тролейбусен/трамваен маршрут по съществуващи в момента булеварди - примерно Сливница, Васил Левски, Патриарх Евтимий, Скобелев, Опълченска.Движещите се по часовниковата стрелка превозни средства за яснота са с четни номера, а тези обратно на часовниковата стрелка - нечетни...“	18	1
Типов проект улично осветление „В много квартали на София, дори в централната зона, при влизане в малки квартални улички те обгръща мрак....“	17	1
Създаване на център за гражданско образование в София „...Ще се провеждат уъркшопи, лекции на тема демокрация, литературни четения, гостувания на експерти от чужбина. Ще бъде място, където гражданите ще могат да задават директно въпросите си към гостуващи в центъра лица от управляващите...“	17	2
Разделно сметосъбиране - начин да се изчистим от мръсните контейнери „...всяко домакинство може да получава от определени пунктове срещу минимално заплащане съответните чувалчета за разделно събиране на домашната смет. Всяко чувалче да бъде в различен цвят, същия като контейнера за който е прадназначена сметта. В края на всяка финансова година може да се направи разчет всяко домакинство колко чувалчета е използвало и да получи значително облекчение при заплащането на данък смет към общината...“	16	0
Създаване на градина за градско земеделие в центъра на София „Общината може да предостави неизползваема общинска площ и да фасилитира охраната на градината, а гражданите, които предварително заявяват желание през онлайн платформа, да се записват за дейности, свързани с поддържането на градината....“	16	2
Премахване/преместване/покриване на климатиците по фасадите на сградите „Идеята се състои в това климатичните тела по фасадите на сградите да бъдат премахнати, преместени или прикрити с елементи...“	15	5
Адекватно големи навеси на спирките по линията на трамвай №5	15	0
Кошчета на всяко кръстовище	15	1

Отнемане лиценза на столичната топлофикация и създаване на нова фирма, която да сключва индивидуални договори с абонатите!	14	3
Изграждане на канализационна система в целия кв. Симеоново	14	1
Камери за контрол на скоростта на движението в София <i>„Всяка нощ(и не само нощ) по булевард Опълченска и по булевард Сливница се надбягват с мотори и коли, които надвишават в пъти ограничението на скоростта в градовете(50км/ч),...“</i>	14	1
Подземни паркинги под училищните дворове в центъра на София <i>„...изграждането на подземни паркинги на 2/3/4 нива под дворовете на училищата, разположени в централната градска част - например СМГ, 9-та ФЕГ, 91 НЕГ, дворът на бившия ТМЕМ на ул. Стара планина, асфалтов паркинг пред 1 СОУ "Пенчо Славейков" и други асфалтирани дворове, общинска и държавна собственост....“</i>	14	4
Парк в Левски Г <i>„Голям квартал, много жители, нито един парк. Нивите след Левски Г са страхотно място за създаване на един нов, голям парк, който би обслужил нуждите на всички жители на район Подуяне.“</i>	14	0
Да се спре застрояването на парка в Младост 2 <i>„...Вместо това да се изградят съоръжения за игра и спорт, като скейтборд, ролери, баскетболни кошове, тенис-маси, мини-гольф. В квартала няма много градинки и междублокови площадки. Да се затрива този прекрасен парк със строежи е недопустимо.“</i>	13	0
Запазване на гората при Малашевци <i>„Запазване и оформяне като парк на гората, която се е запазила в карето между ул. Резбарска (която там е с габарит на булевард) и ул. Стефан Консулов, при гараж Малашевци и Малашевски гробища...“</i>	13	0
АРТ - ПОДЛЕЗ <i>„...да се сформирант малки екипи от художници, скулптори, архитекти, дизайнери и всякакъв вид артисти и доброволци, които да променят градската тъкан с четки, спрейове или дори инсталации. Обзавеждането на тези места може да се случи чрез временна мебел, която е с цел да се провери дали би се използвал подлеза за мероприятия...“</i>	13	4
Фонд за стенописи/графити <i>„Създаване на фонд, чрез който артисти да могат да правят красиви стенописи и графити...“</i>	12	1
Свежа и интересна арт мебел по централните части на града <i>„Прекрасно би било ако и при нас, както в редица други европейски столици, градът ни има цвят и идентичност, и имаме градска мебел, която да грабва окото и е красива освен функционална!“</i>	12	1
Билетите за градски транспорт да са за период от време, а не за линия	11	0

„...Предлагам перфораторите да бъдат заменени от валидиращи дата и час устройства/автомати за билети, като с един билет да може да се ползва цялата градска мрежа за даден период от време,..."		
Типов проект за тротоари по квартали „В много квартали на община Витоша тротоари липсват. Хората са принудени сами да си ги изградят (както и улиците), за да имат що-годе приличен начин на пешаходно придвижване (да не говорим за придвижване с велосипед). Идеята ми е - общината да има утвърден типов проект за изграждане на такива тротоари с опция за велопродвижване и когато хора от една улица искат сами да си изградят тротоар, да могат да следват такъв типов проект...”	11	0
Камери за контрол на паркирането и движението в София „Оборудване на всички автомобили на ЦГМ и градския транспорт, както и такива със специален режим на движение, с камери за контрол на паркирането и движението по улиците на София. Това представлява добра възможност за автоматично регистриране на всички нарушители, било то неправилно паркирали или незаплатили съответната зона, или всяко друго нарушение на Закона за движение по пътищата.....“	11	2
Тунел под бул Сливница от Опълченска до бул. Данаил Николаев „...- извеждане на транзитния трафик извън София - по ОП(Околовръстен път) и/или ССТ (Северна скоростна тангента). - вкарване на транзитния трафик в тунел с дължина 1.5 км, който да разтовари най-централната част на бул. Сливница....“	11	3
Ремонт на малък квартален парк в ЖК Овча Купел „Да се ремонтира малкия квартален парк в ЖК Овча Купел на кръстовището на ул Централна и бул Президент Линкълн. Да се възстанови осветлението, да се ремонтира спортната площадка като се направи с тревна настилка и се възстанови осветлението..“	11	1
Велоалея от автостанция Изток до Кремиковският манастир	11	0
ВЪЗСТАНОВЯВАНЕ НА ТРАМВАЙ 6 В ДОЛЕН ЛОЗЕНЕЦ	10	3
Създаване на районни/квартални информационни общински центрове „Става въпрос за центрове, подобни на туристическите, в които всеки гражданин да може да получи каквато информация му е необходима за дейностите на общината, плановете за развитие на района и на централната СО, неща от рода на - градоустройствени плановете, строителни разрешения, общински бюджет и начин на изразходването му, предстоящи мероприятия на територията на района и т.н.....“	10	3
Ремонт на главни пътни артерии, за да се нормализира трафика в столицата „Да предвиди разширение на околовръстния път от Исторически Музей до кръговото на Люлин, което би отпустило трафика в южната част на София и всички трафик, който иска да заобиколи града.	10	4

<i>Второ, за да се отпуши трафика в севетната част на столицата е необходим спешен ремонт на бул. Рожен..."</i>		
Построяване на модерна библиотека в парк 8 Декември в Студентски град <i>„Крайно време е в Студентски град да има една истинка модерна библиотека, която да бъде ползвана от всички университети и да осигури лесен достъп до информация на всички учащи се..."</i>	9	0
Диagonalна пешеходна пътека на кръстовището на кръстовището на бул. Ал. Стамболийски и ул. Опълченска	9	4
Догодина отчет от СО <i>„...Нека общината догодина да каже кои проекти и идеи от тук предложените са осъществени, кои се реализират в момента, кои не и защо не са реализирани и започнати..."</i>	8	3
План за реорганизация на движението. <i>„...Градове като Утрехт, Грьонинген и Гент са разработили свои планове за разпределение на трафика, с което превръщат "алтернативния" все още за нас транспорт в основен начин на придвижване в града, с което се намаляват вредните емисии, както и нивата на вреден шум, генериран от автомобилния трафик. На линка можете да видите как центърът на Грьонинген е разделен на 6 части, във всяка една от която може да се влезе с кола, но от една в друга не може да се премине с автомобил. За да се стигне от една част на центъра до друга, трябва да се излезе от настоящата и да се използва обиколен маршрут, за да се влезе я друга....."</i>	8	4
Продължаване на бул. Копенхаген към метрото на Младост 3	7	1
за вътрешноблоковите градинки <i>„предлагам да се отдели бюджет за контрол на вътрешноблоковите градинки и пространства на следния принцип-един човек да бъде на заплата към общината, да следи за поведението на децата, на стопаните на домашни кучета, да контролира изхвърлянето на боклука - в това число и разделянето му, да контролира хвърлянето на фасове и боклуци през балкона и пр..."</i>	7	2
МУЗЕЙ НА ГРАДСКИЯ ТРАНСПОРТ <i>„...старите превозни средства биха могли да се поддържат и да станат музейни експонати. Това е част от културното наследство на София. Да не забравяме, че някога България е произвеждала собствени трамваи за софийския градски транспорт..."</i>	7	1
УЛ. ОБОРИЩЕ - ПЕШЕХОДНА <i>„...в участъка от кръстовището с бул. Васил Левски до Храм-паметника "Св. Александър Невски" предлага най-красивата гледка към най-големия катедрален храм в България. Трафикът в този участък е незначителен, следователно съвсем спокойно това може да бъде една красива пешеходна зона с прекрасна гледка към "Александър Невски"..."</i>	7	4

Възстановяване на трамвая по ул. Иван Асен II	7	3
Анти-паркинг колчета <i>„Тротоарите навсякъде са кът, особено по кварталите. Нека малкото останали бъдат обезопасени...“</i>	7	12
Започване на работа по създаването, изграждането и функционирането на дългообещавания парк "Искър"	7	0
Достъп до последната спирка на трамвай 7 в МЛЗ за ВСИЧКИ <i>„Последната спирка на трамвай 7 в МЛЗ е целогодишно недостъпна за хора в неравностойно положение, възрастни хора, всички на колела, включително детски колички...“</i>	7	0
Паркинг пространства около новите блокове	6	2
Шумоизолиращи Преградни Стени по бул. Опълченска и бул. Сливница	6	3
Ползотворно използване на новите технологии върху покривните площи на сградите и гражданско решение относно площите на завод Кремиковци <i>„...Всеки един покрив на сграда е прекрасен терен за изграждане на технологично решение за безопасно използване на слънчевата енергия и тази от вятъра... Чрез инструментариума на общуване, който може да бъде изграден чрез въвеждането на граждански бюджет ще бъдат елиминирани корпоративните интереси към завод Кремиковци и неговите площи могат да се използват според реалните нужди на жителите на града.“</i>	5	3
Продължаване на бул. Копенхаген към метрото на Младост 3	5	1
Стартиране на цифрово ефирно радио в София	5	0
Качество на въздуха и нива на шум <i>„...“</i> 1) Да се сложат още устройства, които да замерват качеството на въздуха на ключови места в гр. София. Да се поддържа сайт с ежедневната информация, който да е достъпен за всички. 2) Да се определят кварталите/локациите със занижено ниво на качеството на въздуха. Съответно да се предложат и мерки за справянето с този проблем в тези квартали/локации. 3) Да се проектира и стартира инструмент, който да подпомага по някакъв начин живущите в локации със занижено качество на въздуха. (И шум!) 4) Да се променят нещата със разписанието на самолетните полети...“	5	0
Полагане на пътна маркировка и на безплатните паркинги <i>„...Предложението ми е да се оразмерят и маркират с пътна маркировка места за паркиране и в т.нар. безплатни паркинги, които масово се ползват в кварталите, но много често се паркира хаотично без ред. В момента освен че се губят много паркоместа се създават и конфликти между шофьорите...“</i>	4	0
Пешеходни пътеки, ограничаване на скоростта и еднопосочно движение по ул. "Богатица"	4	3
Създаване на общностен център в ж.к. Манастирски ливади	4	2

<i>„...ще е мястото и среда за споделяне на идеи и проблеми на квартала между неговите жители, както и средище за реализиране на социални проекти....“</i>		
Велосипедна връзка по бул. "Никола Габровски" <i>„...За целта предвиждам продължение на съществуващата велоалея от "Студентски Град" към "Дианабад" по бул. "Никола Габровски" до улица "Тинтява" и гара "Пионер". Така се прави връзка с алеята към Ловен парк, новопредвидения Зелен Ринг и Борисовата градина....“</i>	3	0
За отдалечено термично разлагане (газификация) на битовите отпадъци на София	3	1
Ремонт, облагородяване и модернизация на ключови места	3	2
Нов парк в Дианабад!	2	0
Контрол на достъпа <i>„На всички входни точки да се изградят паркинги и сложат бариери. Да се въведе тол система или винетки за автомобилите от другите градове за влизане в София....“</i>	2	12

Този документ е създаден с финансовата подкрепа на [Фонд Активни граждани България](#) по Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство 2014-2021. Цялата отговорност за съдържанието на документа се носи от Фондация Спаси България и при никакви обстоятелства не може да се приема, че този документ отразява официалното становище на Финансовия механизъм на Европейското икономическо пространство и Оператора на Фонд Активни граждани България.

Iceland
Liechtenstein
Norway **Active
citizens fund**